

ásamt 7% ársvöxtum frá 1. febrúar 1966 til greiðsludags gegn afhendingu bifreiðarinnar R 2066, sem er Moskvitch bifreið, árgerð 1966.

Eftir þessum úrslitum ber að dæma stefnda til að greiða stefnanda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 28.000.00.

Valgarður Kristjánsson borgardómari kvað upp dóm þennan ásamt meðdómendum Valdimar Leonhardssyni og Eyjólfí Tómassyni bifvélavirkjameisturum.

Dómsorð:

Stefndi, Bifreiðar- og Landbúnaðarvélar h/f, greiði stefnanda, Sigríði Ársælsdóttur, kr. 147.068.00 ásamt 7% ársvöxtum frá 1. febrúar 1966 til greiðsludags og kr. 28.000.00 í málskostnað gegn afhendingu bifreiðarinnar R 2066, sem er Moskvitch bifreið, árgerð 1966.

Dómi þessum ber að fullnægja innan 15 daga frá lögbirtingu hans að viðlagðri aðför að lögum.

Mánudaginn 19. febrúar 1973.

Nr. 4/1972: Jón S. Árnason

(Hörður Einarsson hrl.)

gegn

Borgarlögnum h/f

Benedikt Geirssyni

Páli Magnússyni og

Jóhannesi Árnasyni

(Guðmundur Pétursson hrl.).

Dómenndur:

hæstarqttardómaramirn Logi Einarsson, Benedikt Sigurjónsson, Einar Arnalds og Magnús P. Torfason og Þórður Björnsson yfirsakadómari.

Kaupgjaldsmál. Ákvæðisvinna.

Dómur Hæstaréttar.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 12. janúar 1972, að fengnu áfrýjunarleyfi 11. s. m. Krefst hann þess, að stefndu verði dæmdir til að greiða hon-

um óskipt kr. 60.277.50 með 7% ársvöxtum frá 29. nóvember 1968 til greiðsludags og svo málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndu krefjast staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar hér fyrir dómi.

Fyrir Hæstarétt hafa verið lögð fram nokkur ný gögn, þ. á m. málefнасamningur milli pípulagningamanna og pípulagningameistara frá 19. janúar 1965, sem í gildi var allan starfstíma áfrýjanda.

Um áramót 1971 og 1972 var fyrirtækinu Borgarlögnum s/f slitið, en í stað þess var stofnað fyrirtækið Borgarlagnir h/f. Var hlutafélagið tilkynnt til hlutafélagaskrár og auglýsing um það birt í Lögbirtingablaði 24. maí 1972. Hinn 26. s. m. birtist í Lögbirtingablaði auglýsing um, að fyrirtækið Borgarlagnir s/f hefði hætt rekstri og verið afmáð úr firmaskrá, en hlutafélagið hefði frá nefndum áramótum tekið við öllum rekstri sameignarfélagsins, skuldum þess og eignum.

Með skriflegu samkomulagi 10. október 1972 lýstu tveir stjórnendur Borgarlagna h/f og lögmaður áfrýjanda því yfir, að Borgarlagnir h/f hefðu gerzt aðili máls þessa í stað Borgarlagna s/f, og við munnlegan málflutning hér fyrir dómi staðfestu lögmenn aðiljaskipti þessi.

Málavextir eru raktir í héraðsdómi.

Áfrýjandi og stefndu eru sammála um, að kaup áfrýjanda fyrir uppsetningu hreinlætistækjanna skyldi greitt samkvæmt tímaskrá fyrir ákvæðisvinnu pípulagningamanna. Samkvæmt 7. gr. fyrrgreinds málefнасamnings Félags pípulagningameistara og Sveinafélags pípulagningamanna er svonefndri taxtanefnd, sem skipuð er fulltrúum beggja félaganna, veitt úrskurðarvald um skilning á ákvæðisvinnugrundvöllinum samkvæmt tímaskránni. Eftir málflutningi verður við það að miða, að taxtanefnd hafi úrskurðað, áður en tilboð var gert í uppsetningu hreinlætistækjanna svo og eftir að ágreiningur reis með málsaðiljum, að rétt væri samkvæmt 14. gr. tíma-skrárinnar að veita 30% afslátt frá venjulegu ákvæðisvinnugjaldi fyrir uppsetningu tækjanna. Samkvæmt þessu og þar sem aðilja greinir einungis á um það, hvort áfrýjanda hafi

verið skylt að hlíta fyrrgreindri lækkun á hinu almenna ákvæðisvinnugjaldi, þá ber að staðfesta hinn áfrýjaða dóm og dæma áfrýjanda til að greiða stefndu málskostnað fyrir Hæstarétti. Er hann hæfilega ákveðinn kr. 15.000.00.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Áfrýjandi, Jón S. Árnason, greiði stefndu, Borgarlögnum h/f, Benedikt Geirssyni, Páli Magnússyni og Jóhannesi Árnasyni, kr. 15.000.00 í málskostnað fyrir Hæstarétti að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 16. apríl 1971.

1.0.

1.1. Mál þetta er höfðað með stefnu, birtri 23. júní 1969. Málið var munnlega flutt þann 5. apríl s.l. og dómtekið að því loknu.

Stefnandi málsins er Jón S. Árnason pípulagningamaður, nú til heimilis að Stórholti 7, Akureyri.

Stefndu eru Benedikt Geirsson, Hvammsgerði 6, Páll Magnússon, Skipholti 64, og Jóhannes Árnason, Ásgarði 75, allir í Reykjavík, persónulega og fyrirtæki þeirra, Borgarlagnir s/f, Reykjavík.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndu verði in solidum dæmdir til að greiða kr. 60.277.50 með 1% dráttarvöxtum á mánuði og hluta úr mánuði frá 29. nóvember 1968 til greiðsludags og málskostnað að mati dómsins.

Stefndu hafa krafizt sýknu af dómkröfum stefnanda og hæfilegs málskostnaðar sér til handa að mati dómsins.

Sátt hefur verið reynd í máli þessu, en sú viðleitni hefur ekki borið árangur.

2.0.

2.1. Í stefnu skýrir stefnandi svo frá málavöxtum:

„Fyrirtæki hinna stefndu pípulagningameistara, Borgarlagnir s.f., tók að sér sem verktaki að annast um pípulagnir og uppsetningu hreinlætistækja í húsum þeim, sem Framkvæmdanefnd byggingaráætlunar hefur nýverið látið byggja í Breiðholtshverfi í Reykjavík.

Í byrjun ársins 1968 réðst stefnandi í vinnu til Borgarlagna s.f. í sambandi við framangreint verk.

Að þeim þáttum verksins, sem stefnandi starfaði við, vann hann yfirleitt með öðrum starfsmanni fyrirtækisins, Skúla Gestssyni, pípulagningamanni. Stefnandi og starfsfélagi hans unnu m. a. við uppsetningu á hreinlætistækjum, lagningu leiðslna í þvottahús, miðstöðvarlögnum í eitt stigahús, ýmiss konar viðgerðir o. fl. Ennfremur þurftu þeir oft að sjá um aðdrátt á efni.

Ekki var um annað rætt við stefnanda, er hann réð sig til vinnu þessarar eða nokkru sinni síðar, meðan hann starfaði hjá fyrirtækinu, en að hann ynni eftir tímaskrá yfir ákvæðisvinnu pípulagningamanna, sem gefin er út af Félagi pípulagningameistara, sem stefndu eru aðilar að, og Sveinafélagi pípulagningamanna, sem er stéttarfélag stefnanda.

Sá háttur var á kaupgreiðslu til stefnanda, að hann fékk vikulega greitt kaup, sem svaraði til kr. 100.00 fyrir hverja unna klst., en síðan skyldi gert upp öðru hverju eftir uppmælingu. Þrátt fyrir ítrekuð tilmæli fékk stefnandi þó ekki gert upp skv. uppmælingu fyrr en í lok nóvembermánaðar 1968, er hann hætti starfi hjá Borgarlögnum s.f.

Samkvæmt uppgjöri Borgarlagna s.f. til stefnanda, dags. 29. nóv. 1968, höfðu þeir stefnandi og fyrrgreindur Skúli eftir mælingum gerðum af Mælingastofu pípulagningamanna unnið fyrir samtals kr. 315.062.60. Eftir sama uppgjöri höfðu þeir unnið í samtals 3.158 tíma (stefnandi í 1.410 tíma og Skúli í 1.748 tíma), svo að hver tími kom út á kr. 99/77. Töldust laun stefnanda því kr. 140.675.70 (kr. 99.77 x 1.410), sem hann hefur fengið greiddar.

Við samanburð á mælingablöðum og tímaskrá yfir ákvæðisvinnu pípulagningamanna kom í ljós, að mælingin var 30% lægri en vera átti samkvæmt tímaskránni. Hefði mælingin verið gerð samkvæmt tímaskránni, eins og stefnandi telur, að átt hafi að gera, ættu heildarlaun stefnanda og starfsfélaga hans Skúla, að vera kr. 450.089.43 og kæmi þá hver vinnustund út á kr. 142.52 (kr. 450.089.43:3.158). Hlutur stefnanda væri þá kr. 200.953.20 (kr. 142.52x1.410). Er stefnukrafan mismunurinn á þessari fjárhæð, kr. 200.953.20, og því, sem stefnandi hefur fengið greitt, kr. 140.675.70, eða kr. 60.277.50.“

Í formlegri aðiljaskýrslu fyrir dómi hefur stefnandi sérstaklega tekið fram, að uppsetning hreinlætistækjanna hafi ekki verið unnin samfelld. Stefnandi kvaðst ásamt Skúla Gestssyni hafa verið kallaður í önnur verkefni, á meðan á verkinu stóð, m. a. við-

gerðir og nýlagnir á miðstöð í hverfinu. Auk þess hafi þeir haft með efnisútvegum að gera að nokkru, t. d. hafi þeir tekið efni á geymslulager stefndu niður í Iðngörðum.

Í formlegri aðiljaskýrslu stefnda Benedikts Jóns Geirssonar kemur fram, að um hafi verið að ræða stærsta verk sinnar tegundar á sviði pípulagna, sem framkvæmt hafi verið í einum áfanga. Meginuppistaðan í verkinu hafi verið að setja hreinlætistæki í 312 íbúðir í Breiðholti, en hreinlætistæki þau, sem stefnandi hafi sett upp, hafi öll verið af sömu gerð.

Stefndi Benedikt taldi vinnulýsingu stefnanda rétta, en benti á, að stefnandi hafi fengið alla aðra vinnu en uppsetningu á hreinlætistækjum greidda að fullu og án afsláttar. Hann kvaðst telja, að þeir stefnandi og Skúli Gestsson hafi sett upp hreinlætistæki í yfir 150 íbúðir fyrir endurgjald það, sem krafið sé um í málinu.

2.2. Málavextir, eins og þeir eru raktir í 2.1., eru óumþrættir. Í málinu hefur verið lagður fram úrdráttur úr tímaskrá yfir ákvæðisvinnu pípulagningamanna, útgefinni af Félagi pípulagningameistara og Sveinafélagi pípulagningamanna. Í henni er að finna svofelld ákvæði um sjálfan ákvæðisgrundvöllinn.

„1. Ákvæðisgrundvöllur þessi er ekki tæmandi, hvað viðvíkur starfi pípulagningamanna.

Breytingar verða gerðar eftir því, sem reynslan sker úr, og viðbætur eftir því sem tilefni gefast til.

2. Ný tækni, efni, vinnuvélar og verkframkvæmdir hafa í för með sér breytingar og leiðréttingar á tímaþörf einstakra verkþátta. Verður því tímaskráin í stöðugri endurskoðun Taxtanefndar.“

Ákvæði um taxtanefnd þessa er að finna í málefнасamningi milli Sveinafélags pípulagningamanna og Félags pípulagningameistara í Reykjavík. Í 4. gr. þessa málefнасamnings segir m. a. svo:

„a) Félögin tilnefna hvort fyrir sig þrjá menn í fastanefnd, sem sjái um og beri ábyrgð á rekstri mælingaskrifstofunnar ásamt breytingum og viðbótum við ákvæðisvinnutaxtann.

b) Skal nefndin heita Taxtanefnd.

c) Taxtanefnd kys sér sjálf formann, gjaldkera og ritara.

d) Skal formaður Taxtanefndar bjóða til fundar, þegar þurfa þykir, þó eigi sjaldnar en hálfsmánaðarlega.

e) Mælingafulltrúum er skylt að sitja fundi Taxtanefndar, með málfrelsi og tillögurétti, þó eigi atkvæðisrétti.“

Undir fyrirsögninni „uppbætur“ í tilvitnaðri tímaskrá er loks að finna svofellt ákvæði í 14. grein: „14. Þegar um er að ræða síendurtekin, samskonar verk í samfelldri vinnu (seríuvinnu) t. d. uppsetningu á sömu tegund hreinlætistækja, skal afsláttur vera eftir samkomulagi, þá aldrei meiri en 30%.“

Af vinnuskýrslum má ráða, að framkvæmdanefnd byggingar-áætlunar hafi sótt fast á taxtanefndina að fá almenna lækkun frá taxtanum við pípulagningavinnu í Breiðholti, bæði vegna umfangs verksins í heild svo og vegna hagræðingar. Framkvæmdanefndin hafi knúið á að fá úrslit um þetta, áður en byrjað var á verkinu, til þess að þeir, sem byðu í pípulagningavinnuna, gætu miðað tilboð sín við þann afslátt.

Af vitnaskýrslum og öðrum gögnum kemur einnig fram, að taxtanefndin hafi ekki fallt á að veita almennan afslátt af verkinu, en á hinn bóginn hafi orðið full samstaða um að veita hámarksafslátt, 30%, við uppsetningu hreinlætistækja. Ákvörðun taxtanefndar hafi í þessu tilviki verið tekin, áður en byrjað var á verkinu, en taxtanefndin hafi þó haft teikningar af verkinu öllu fyrirfram til athugunar. Af vitnaskýrslum er ljóst, að taxtanefnd tekur ákvarðanir sínar um svonefndan „seríuafslátt“ yfirleitt, eftir að viðkomandi verki er lokið. Ef upplýsingar komi ekki annars staðar frá, þá afli taxtanefndin sér upplýsinga um verkið hjá mælingamönnum þeim, sem hafi mælt viðkomandi verk, enda séu þeir í beztri aðstöðu til að meta vinnuaðstöðu á staðnum. Enn fremur liggi oft fyrir upplýsingar um það, hversu mikill tími hafi farið í verkið, og með hliðsjón af þeim upplýsingum geti taxtanefnd séð, hvort ástæða sé til að veita afslátt.

Í því tilviki, sem hér um ræðir, töldu þá taxtanefndarmenn einsýnt að veita 30% afslátt, enda hafi verið um að ræða stærra og umfangsmeira verk en áður hafi þekkzt.

Í vitnaskýrslum taxtanefndarmanna segir, að taxtanefnd líti svo á, að hún þurfi ekki að bera ákvarðanir sínar undir einstaka sveina eða meistara. Því geti svo farið, að sveinn viti ekki, hvað hann fái fyrir verk, fyrr en að mælingu lokinni. Að vísu telja þeir, að þetta eigi jafnt við um mælingar í heild sinni og auk þess megi hverjum félagsmanni vera ljóst, að þeir megi búast við lækkun á taxa, þegar um „seríuvinnu“ sé að tefla.

3.0.

3.1. Stefnandi styður dómkröfur sínar svofelldum rökum: „1. Umbj. m. hefur aldrei samþykkt að gefa stefndu neitt eftir

af vinnulaunum sínum, hvorki er hann var ráðinn til starfans né síðar. Fóru stefndu heldur aldrei fram á slíka eftirgjöf.

2) Rök þau, sem fram hafa verið borin fyrir afslættinum, að um seríuvinnu hafi verið að ræða — eru með öllu haldlaus. Vinna umbj. m. getur ekki talizt seríuvinna, þ. e. síendurtekin sams konar verk í samfelldri vinnu. Auk vinnu við uppsetningu á hreinlætistækjum vann umbj. m., eins og fram kemur í stefnu, við lagningu leiðslna í þvottahús, miðstöðvarlögn í eitt stigahús, efnisaðdrætti, viðgerðir o. fl. o. fl. Voru því engin efni til þess, að hann veitti stefndu afslátt skv. 3. kafla 14. gr. almennu ákvæðanna í tímaskránni, sízt af öllu hámarksafslátt. Ekkert samráð var haft við umbj. m., áður en afslátturinn var ákveðinn.

3) Ekki verður fallizt á þá röksemd, að rétt hafi verið að neyta hámarksafsláttarheimildar „vegna stærðar verksins“ (sbr. dskj. nr. 6). Hvort sem laun umbj. m. voru 140 þús. kr., eins og hann hefur fengið greiddar, eða 200 þús. kr., eins og hann krefst, getur það með engu móti talizt stórt verk.

4) Því er harðlega mótmælt, að ákvæði 1. og 2. gr. 9. kafla almennu ákvæða tímaskrárinnar veiti svokallaðri taxtanefnd, sem stefndi Benedikt Geirsson er formaður fyrir, heimild til þess að ákveða hírudrátt af einstökum pípulagningamönnum. Samkvæmt greindum ákvæðum er henni aðeins ætlað að vinna að almennri endurskoðun tímaskrárinnar.“

3.2. Sýknukrafa stefndu er á því byggð, að taxtanefndin hafi haft heimild til þess að veita umræddan afslátt samkvæmt ákvæðum 9. kafla tímaskrárinnar og ákvæðum málefnasamningsins, sbr. 2.2.

Taxtanefndin sé skipuð mönnum bæði frá meisturum og sveinum og fullt samkomulag hafi orðið innan taxtanefndarinnar um að veita umræddan afslátt.

Stefndu hafi aðeins farið eftir ákvörðun taxtanefndar og því geti stefnandi ekki krafist stefndu með neinum rétti um hærri upphæð en taxtanefndin hafi ákveðið.

4.0.

4.1. Aðiljar deila aðeins um það, svo sem rakið er í 2.1., hvort ákvörðun taxtanefndar um 30% afslátt af uppsetningu hreinlætistækja þeirra, sem um getur í málinu, sé skuldbindandi gagnvart stefnanda. Stefnandi kveðst ekki hafa verið félagi í Sveinafélagi pípulagningamanna, þá er hann innti umrætt verk af hendi, en

ágreiningslaust er engu að síður, að um lögskipti aðilja skyldi farið eftir tímaskránni.

Nefnd tímaskrá er gefin út af Félagi pípulagningameistara og Sveinafélagi pípulagningamanna. Á vegum þessara aðilja starfar taxtanefnd, og er hún fastanefnd. Í henni eiga sæti 6 menn, 3 frá hvorum aðilja. Taxtanefndin hefur m. a. það verk með höndum að gera almennar breytingar og viðbætur á sjálfum ákvæðisvinnugrundvelli tímaskrárinnar, eftir því sem reynsla og önnur atvik segja til um, og er sú ákvörðun taxtanefndar bindandi.

Sé til þess litið, sem nú var sagt, og jafnframt höfð í huga rök þau, sem 7. gr. laga nr. 80/1938 er reist á, verður að skilja umrætt ákvæði um sérúafslátt þannig, að taxtanefnd eigi bindandi ákvörðunarvald um það, hvenær afslætti skuli beita og hversu háum, allt innan þeirra marka, sem tímaskráin setur.

Gat stefnandi og eigi vænzt hærri launa en af framangreindu leiðir. Stefnandi hefur ekki sýnt fram á, að umrædd ákvörðun taxtanefndar hafi brotið gegn ákvæðum tímaskrárinnar eða sé með öðrum hætti ólögmat.

Af framangreindu leiðir, að sýkna verður stefndu af kröfum stefnanda, en eftir atvikum er rétt, að málskostnaður falli niður.

Stefán M. Stefánsson borgardómari kvað upp dóm þennan. Með dómsmenn voru Óskar Smith pípulagningameistari og Ragnar Ingimarsson verkfræðingur.

Dómsorð:

Stefndu, Benedikt Geirsson, Páll Magnússon og Jóhannes Árnason persónulega og fyrir hönd Borgarlagna s/f, skulu vera sýknir af kröfum stefnanda, Jóns S. Árnasonar, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.
